

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Dr. Boros György

Szomorú Halotti Gyülekezet! Kedves Testvéreim! János evangéliumának misztikus fejezetében a Jó Pásztorról a következőket olvassuk: „Én az én életemet letésem, hogy ismét fölvegyem azt.” (X. 17.) Ez az elgondolás foglalkoztatja lelkemet, amikor megállok a mi Istenben boldogult lelki vezérünk sírja fölött, hogy utolsó istenhozzádót mondjak mindnyájunk nevében az élet fáradt vándorának. Ugy tetszik nekem, hogy kiváltképpen illenek reá ezek a szavak, amelyekben a lét nagy titka van megörökítve. Ilyen szellemen bűcsúzunk mi tőle, illetve ilyen értelemben vesz bűcsút ő is mitőlünk, amikor ezt mondja — mintegy végrendelet gyanánt — az érette szomorkodóknak: „Én az én életemet letésem, hogy ismét fölvegyem azt”...

Letésem az én földi házam romlandó sátorát, hogy fölvegyem Istennél a mennyben azt az örökkévaló hajlékot, amely nem kézzel csinált s amely felé egy hosszú és fáradságos élet folyamán élő hittel és lankadatlan küzdelemmel törekedtem. Hervatag ajkaimmal is megköszönöm a Gondviselésnek, hogy adott nekem szerető szíveket, akik számomra a nemes munkát megkönnyítették s akiknek meghitt körében mindig boldognak éreztem magamat. Ab-

ban a hitben éltem mind a mai napig, hogy a síron túl ismét találkozunk...

Letésem a négyszázéves mártíromság tüzeiben égő és hamvadozó egyházam igáját, hogy magamra vegyem ama láthatatlan egyház, az egy akol és egy pásztor gondjait, ápolva továbbra is a megértés és megbocsátás szellemét, amelyre példát adott nekünk minden időknak Jó Pásztora, az Ur Jézus Krisztus. Ő vezérelt engem teljes életemben. S ha valami maradandót alkoték híveim és tanítványaim javára, azt neki és a „Tizenkét Apostol” tanításának, és a női szív fölemelő áhítatának köszönhetem. A hosszú élet titkát pedig attól a közelemben nyugvó áldott öregtől tanultam, akinek mindvégig famulusa és íródeákja valék...

Szent István palástjával, hogy fölvegyem a feltámadás reményében az ezeréves Magyarország integer határait, a bérceket és a völgyeket, a tanyákat és a városokat, a folyókat és a tengereket, a templomokat és az iskolákat s a csodálatos krónikának legendás hőseit, akik rettenthetlen bátorsággal tekintenek ma is a magyar jövő ígéretei felé.

„Igy volt, így lesz” — az én jelszavam is, amíg a mesterkéltnél határokon túl morzsolgatom a száműzetés keserű kenyerét. Magyar voltam és unitárius, haló poraimban is magyar maradok. Istené a hála, hogy honi földben térhetek végső nyugovóra...

És letésem a humanizmus, az embertestvériség tépett lobogóját, amelyet távoli világreszekben meghordoztam, hogy fölvegyem az örök béke zászlaját, amelynek győzelméért viaskodnak — talán talán — azok is, akik ma vértbe és vasba öltözve száguldanak egyik égtájtól a másikig. Nem tudhatom, nem is kérdezem, hogy melyik részen van az igazság, s hogy annak sorsát csakugyan a nyers erő fogja-e eldönteni; de a mostani megszállottság ideje után bízom a népek és nemzetek jobb jövőjében, amikor testvérek gyanánt megértik és istápolják egymást az emberek, mint a közös mennyei Atyának édes gyermekei. Ezért imádkoztam egész életemben. Ezért dolgoztam, túrtam és szenvedtem a Jó Pásztor példája és útmutatása szerint... Uram, jöjjön el a Te országod!...

„Én az én életemet letésem, hogy ismét fölvegyem azt”... Végül — letésem a keserű poharat, amelyet az én Mesterem fenéig kiürített, s amelyet az én ajkaim is az Isten akaratán való megnyugvással érintettek, amelyben kristálytisztán gyöngyözik az üdvösség és kegyelem égi harmata. Aki ebből iszik, az soha örökké meg nem szomjúhozik, mert örökéletnek itala az minden igaz hívő számára, akit az Örökkévaló magához szólít egy magasabbrendű szolgálatra.

Mondják: a haldoklónak utolsó világos pillanataiban, mintegy villámgyorsan lepergő filmen lejátszódnak — az élet apró örömei és kimagasló eseményei. Ezek újultak meg most, szomorú Halotti Gyülekezet s kedvesei az elhúnytának a mi lelki szemeink előtt. Mondjuk: ez a mi Istenben boldogult lelki vezérünknek a végrendelete. Tanúk: a bensőséges családi érzület, az egyházas buzgóság, az önzetlen hazafiság és az ideális emberszeretet... Hitelesítve az áldozat pecsétjével, amely ezen a földön és a föld felett az egyedüli és állandó szellemi érték: igazi arany valuta.

Kedves Barátunk és Atyánkfia! Ezzel a búcsúszóval köszönjük meg, hogy hittél — reméltél — és szerettél, apostoli lánggal és buzgósággal előttünk jártál. Kérjük a mindenek Urát, vigasztalja meg szentlelkével kesergő szeretteidet; nyugtassa meg a közös sírban a hamvadó porhüvelyt, s égbe röppenő, halhatatlan lelked előtt nyissa meg az örökélet kapuját... Isten veled... Isten velünk... Amen.

(Néhai dr. Boros György temetésén elmondotta Józán Miklós.)

Dr. Boros György 1855 április 19-én született Tordátfalván. Tanulmányait a kolozsvári unitárius gimnáziumban és teológiai akadémián végezte, majd kiegészítette Londonban, a Manchester New Collegeban. 1879-ben lett kolozsvári teológiai tanár s újjászervezte az intézetet. 1910-ben az unitárius egyház Főtanácsa főjegyzővé választotta. Ferencz József püspök halála után 1928-ban a tordai zsinaton püspökké választották. Az angol és magyar irodalomban kifejtett munkásságáért a cambridgei (Amerika) Harvard egyetem tiszteletbeli doktorrá avatta. Egyházunkat több ízben képviselte Angliában és háromszor Amerikában. Alapította és negyven éven keresztül szerkesztette az Unitárius Közlönyt. Igen sok könyvet, számos tanulmányt írt, előadásokat tartott úgy itthon, mint Amerikában. Munkás élete egyházunk részére igen sokat jelentett, halála nagy veszteség.

Az unitárius egyház halottjaként január hó 29-én temették el a házsongárdi temetőben. Holttestét délelőtt 10 órakor, Ürmösi József püspöki titkár imája után, Erzsébet-úti villájából a kolozsvári unitárius templomba vitték és ott ravatalozták fel. Itt volt a gyászszertartás, melynek keretében imát mondott *Halmágyi János* marosköri esperes, majd *Vári Albert* teológiai tanár mondotta el gyászbeszédét. A gyászünnepe alatt *Útó Mária* játszott orgonán.

Az unitárius egyház és intézményei nevében *dr. Kiss Elek* püspökhelyettes, a *Dávid Ferenc* Egylet nevében *Benczédi Pál* vallástanár, az Unitárius Irodalmi Társaság nevében *P. Szentmártoni Kálmán* tanár mondottak búcsúbeszédet. A gyászünnepelet a Himnusz hangjai zárták be. Utána a gyászmenet a temetőbe vonult, ahol *Józán Miklós* püspöki vikárius mondotta el, lapunkban is közölt búcsúbeszédét. Behatolás előtt az ifjúság énekkara gyászdalt énekelt.

A Református Egyetemes Konvent táviratban biztosította együttérzéséről az unitárius testvéreket s a kolozsvári temetésen *Vásárhelyi János* erdélyi református püspök és *Laár Ferenc* egyháztanácsos, fejezték ki egyházuk részvétét. Az Evangélikus Egyházegyletem nevében *Radvánszky Albert* báró egyetemes felügyelő részvétáviratot küldött *Józán Miklós* püspöki vikáriushoz. A temetésen pedig *Alberti Richard* lelkész és *Kárpáthy Emil* gondnok fejezték ki az evangélikus egyház ragaszkodó részvétét. A Római Katolikus Egyház Igazgató Tanácsa nevében *dr. Boga Alajos* kanonok és *dr. P. Jánosy Béla* státustitkár, a püspöki helynökség nevében *Sándor Imre* püspöki helynök voltak jelen a temetésen. (k—g.)

Téli Konferencia február 22-23 és március 1. Március 2-án délelőtt 9 órakor a konferenciát bezáró istentisztelet (V. Koháry-utca 4.)

„Tudakozzátok az írásokat”

(Jn. V. 39.)

Miért szenvedünk? (Folyt.)

Ötödik hét.

A szenvedés azonban nemcsak bűneink miatt jut osztályrészünkül. A szenvedésnek nemcsak oka, hanem célja is lehet. Szervedést mérhet ránk az Isten azért is, hogy neveljen vele.

Hétfő. Istenfélőket is ér szenvedés. „Ha szavaidat hallattad, én élveztem azokat . . . Miért lett hát szüntelenné az én fájdalomam és halálosság, gyógyíthatatlanná az én sebem?” Jer. XV. 16 és 18. Olv. még: Jób XVI. 16—17.

Kedd. Istennek nevelő eszköze a szenvedés. „Mert akit szeret az Ur, megdorgálja, és pedig mint az atya az ő fiát, akit kedvel.” Péld. III. 12. Olv. még: Jób V. 17.

Szerda. Isten azonban tudja, hogy meddig tarthat a nevelés. „Ó megsebez, de be is kötöz, összezúz, de kezei meg is gyógyítanak.” Jób V. 18. Olv. még: Jób XXXVI. 15.

Csütörtök. Isten nevelését azonban jó kedvvel kell fogadni. „Ha engednek és szolgálnak néki, napjaikat jóban végzik el, és az ő eszendeiket gyönyörűségben.” Jób XXXVI. 11. Olv. még: u. ott 9—17.

Péntek. „Az elfogadott és legyőzött szenvedés életpályádon előrevisz s azt az elmélyült komolyságot szerzi meg neked, mely az élet legszebb gyümölcse.” (Mercier) „Mert illendő volt, hogy . . . az ő idvességök fejedelmét szenvedések által tegye tökéletessé.” Zsid. II. 10. Olv. még: Rom. VIII. 18.

Szombat. Példaadónk itt is Jézus legyen. „Amennyiben részetek van a Krisztus szenvedéseiben, örüljétek, hogy az ő dicsőségének megjelenésekor is vigadozva örvendezhesetek.” I. P-t. IV. 13. Olv. még: u. ott 14—16.

Hatodik hét.

Szervedésünk azonban nemcsak nevelési céllal juthat osztályrészünkül. Van megváltó szenvedés is.

Hétfő. Az Ur szolgája azért szenved, hogy példát adjon másoknak. „Kevés az, hogy nekem szolgám légy . . . a népeknek is világossággul adtalak, hogy üdvöm a föld végéig terjedjen.” Ézs. XLIX. 6. Olv. még: Ézs. XLII. 6—7.

Kedd. Az Ur szolgájának szenvedése megbánásra bírja az eltévelyedetteket. „Mindnyájan, mint juhok eltévelyedtünk, kiki saját útunkra tértünk, de az Ur mindnyájunk vétét őreá veté.” Ézs. LIII. 6. Olv. még: Ézs. LIII. 3—6.

Szerda. A megváltó szenvedés azonban távoláll a „helyettes elégtétel” dogmájától. Lényege társadalmi példaadás, és nem metafizikai büntörlés. Látszik ez többek között Mózes felajánlkozásából és Isten feleletéből is. Olv. II. Móz. XXXII. 31—35.

Csütörtök. Ugyanígy szenvedtek, példaadásból, megváltó szenvedést sokan, „akikre nem volt méltó e világ”. Olv. Zsid. XI. 36—40.

Péntek. A megváltó-szervedést vállaló lélek azonban gyarapodik is a szenvedés által, nintegy saját bűnös-magának is megváltója lesz. „Mert lelke szenvedés folytán látni fog, és megelégszik, ismeretével igaz szolgám sokakat megigazít, vétkeiket ő viselvén.” Ézs. LIII. 11. Olv. még: Ézs. LIII. 9.

Szombat. A példaadó és a példát megértő szenvedés nem végnélküli, Isten megbocsát és segítségünkre jön. „Mert megítéli az Ur az ő népét, és megkönyörül az ő szolgáin, ha látja, hogy elfogyott az erő, s védett és védtelen odavan.” V. Móz. XXXII. 36. Olv. még: u. ott 39.

Hetedik hét.

A büntető, nevelő és megváltó szenvedés mellett Jézus és az Új Testamentum rámutat arra is, hogy a szenvedés hozzátartozik Isten és így a természet rendjéhez. Minél tökéletesebb a lélek, annál érzékenyebb, annál gyakrabban szenved, — ha csak fel nem vértel magát a hit fegyvereivel.

Hétfő: Minden bűnnek bűnhődés a következménye. „Aki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet.” Gal. VI. 8. Olv. még: Gal. V. 17—21.

Kedd. Minden bűnnek van büntetése, de a szenvedésből nem következik, hogy bűnünk miatt súlyosodott reánk. „Az a tizenhét, akire rászakadt a torony Siloámban, és megölte őket, gondoljátok-e, hogy bűnösebb volt minden más Jeruzsálemben lakó embernél? Nem, mondom néktek.” Lk. XIII. 4—5. Olv. még: Jn. IX. 1—3.

Szerda. A természet egyformán viselkedik bűnösökkel és igazakkal szemben. Isten „felhozza az ő napját mind a gonoszokra, mind a jókra, és esőt ad mind az igazaknak, mind a hamisaknak”. Mt. V. 45.

Csütörtök. Igen, a természet egyformán viselkedik bűnösökkel és igazakkal, csak az nem mindegy, hogy miképpen fogadjuk mi a természet megnyilvánulásait. Mint ahogy Jézus példázatában a szél és az árvíz egyformán jó el a bölcs és a bolond ember házához, de az egyiket összedönti, a másikat nem, mert az kősziklára épült. Olv. el: Lk. VII. 24—27.

Péntek. Hasonlítsuk össze a kiábrándult világi bölcsességet a hívő keresztény lélek bölcsességével: „Minden olyan, hogy mindenkit érhet, egyazon szerencséje van az igaznak és a gonosznak.” Préd. IX. 4. „Tudjuk pedig, hogy azoknak, akik Istent szeretik, minden javokra van.” Rom. VIII. 28.

Szombat. Jézus példát ad az elkerülhetetlen szenvedés elvállalására. „Azért szeret engem az

Atya, mert én leteszem az életemet, hogy újra felvegyem azt. Senki sem veszi azt el éntőlem, hanem én teszem le azt én magamtól.“ Jn. X. 17—18.

Nyolcadik hét.

A szenvedés nevelő célzatát is megtaláljuk az Új-testamentum tanításai között, de párosul az a szenvedés felemelő értékelésével.

Hétfő. Még Jézus is! „Ámbár fiú, megtanulta azokból, amiket szenvedett, az engedelmisséget.“ Zsid. V. 8.

Kedd. Nekünk is el kell viselnünk a nevelő célzatú szenvedést, tudván, ki méri azt reánk. „A mi testi apáink fenyítették minket és becsültük őket; avagy nem sokkal inkább engedelmeskedünk-e a lelkek Atyjának, és élünk!“ Zsid. XII. 9. Olv. még: u. ott 7.

Szerda. A fenyítés, a nevelő célú szenvedés nélkül élő ember nem fejlődik lelkileg. „Ha pedig fenyítés nélkül valók vagytok, melyben mindenek részesültek, koresok vagytok és nem fiak.“ Zsid. XII. 8.

Csütörtök. Viszont a fenyítés üdvösséges gyümölcsöt terem. „Bármely fenyítés ugyan jelenleg nem látszik örvendetesnek, hanem keservesnek, ámde utóbb az igazságnak békességes gyümölcsével fizet azoknak, akik általa gyakoroltattak.“ Zsid. XII. 11. Olv. még: u. ott 5—14.

Péntek. A keresztény ember megtanulhat örvendezni a szenvedések között, hiszen Istentől származnak azok, aki jó végre adja őket. „Telve vagyok bizakodással, felettébb való az én örömem minden mi nyomoruságunkban.“ II. Kor. VII. 4. Olv. még: u. ott 10.

Sombat. S különösen örvendenie kell a kereszténynek, ha ugyanolyan szenvedések sújtják, mint Jézust, hiszen akkor a helyes ösvényen jár. „Amennyiben részetek van a Krisztus szenvedéseiben, örüljétek, hogy az ő dicsőségének megjelenésekor is vígadozva örvendezhettek.“ I. Pét. IV. 13. Olv. még: II. Kor. IV. 8—18. (*Folyt. köv.*) **Szent-Iványi Sándor.**

Egyházi Főtanács.

Már jelentettük lapunk olvasóinak, hogy január hó 12-én, Kolozsváron rendkívüli egyházi főtanács volt. Számunkra örvendetes, mert ez volt az első főtanácsi ülés, amelyen a IX. egyházkör is résztvehetett, hazavive huszonkét esztendő mostoha napjaiban is gyarapított értékeit.

Megható volt az egyesülés pillanata, mikor is az anyaegyház részéről dr. Kiss Elek püspökhelyettes köszöntötte szeretettel a hazatérőket. Józan Miklós püspöki vikárius pedig meleg szavakkal töltötte a visszatértek örömeit.

Az egyházi főtanács a Duna—Tiszamenti egyházköreiből, élethossziglan, választotta egyházi tanácsossá:

Barabás István, dr. Benczédi László, dr. Csiki Gábor, dr. br. Daniel Gábor, dr. Gál Jenő, dr. Gelei József, dr. vitéz Gyulai Tibor, Kovács Kálmán, dr. Kozma Jenő, Kelemen Béla, vitéz Kozma Ferenc, dr. Májay Ferenc, dr. Mikó Ferenc, dr. Mikó Lajos, dr. vitéz Lázár János, dr. vitéz Nyiredy Géza, Pásint Ödön, Pethő István, dr. Simándi Tamás, dr. Imreh Dénes, Ferencz József, dr. Gálfalvy István, dr. vitéz Szinte János, dr. Zsakó Andor, Szász Domokos, dr. Tóth György, dr. Veress Gábor, dr. Veress Pál, dr. Vernes István és dr. Zsakó István atyánkfiait. A felsorolt harminc atyánkfiaán kívül még egyházi tanácsosok lesznek az egyházkör által választandó, törvény által is biztosított köri képviselők.

A zsinati főtanács, mely a püspök és főgondnok tisztét lesz hivatva betölteni, április hó 27. és következő napjain lesz Marosvásárhelyen, az 1571-i törvénynek 370 éves fordulóján.

Az egyházi főtanács alkalmával tartott közebéden emlékbeszédet mondott — a Berde serleggel — dr. vitéz Kozma György köri felügyelő gondnok atyánkfia.

Történelmi naptár.

I. Magyar:

Február hó 19-én halt meg Ferencz József püspök 1928-ban, ötvenkét évi püspökség után. A ki egyezés (1867) utáni magyar újjászületés új korszakot nyitott meg a magyar unitárius egyház számára is. Világi férfaink végre tehetségüknek megfelelő állásokba kerültek, megnyílt az út hitünk szabad hirdetése előtt, nagy alapítóink támadtak (mert most már volt miből adakozniok), majd megjött az államsegély is. Az új és minden eddiginél (Dávid korát kivéve) szélesebb unitárius horizont áttekintésére s a szükséges szervező lépések megtételére azonban olyan böles, nyugodt és megfontolt vezetésre volt szükség, mint amilyen a Ferencz Józsefé volt. Püspöksége alatt többet épült az egyház, mint máskor századokon át. Halála korszakot zárt le az unitárius egyház történetében.

II. Külföld:

Február 6-án halt meg dr. Priestley József 1804-ben. Az angol unitarizmus egyik alapítója volt, amellel híres tudós, többek között az oxigén felfedezője. (Bár triviális, érdemes mégis megemlíteni, hogy neki köszönhetjük a szódavizet. T. i. kísérletképpen ő préselt először vízbe szénsavat.)

Február 22-én alapították a Manchester College-t (ma Oxfordban), hol annyi erdélyi lelkész-növendékünk is tanult.

Február 27-én született a nagy amerikai unitárius költő, Longfellow W. Henrik 1807-ben.

Ugyancsak február 27-én született Renan is, a híres francia szabadelvű egyháztörténész (1823-ban), kinek műveit a szabad kutatásnak ugyanaz a szelleme lengi át, mint az unitárius teológusokét. Jézus élete e. művét, de a többit is, az egész világot ismeri.

Közli: Sz. I. S.

„Szívemet Hozzád emelem...”

Az orgona utolsó akkordjai zúgtak s a hívek csoportokban állva üdvözölték egymást a templom előtt. Régi szép erdélyi s egyben unitárius szokás szerint tették ezt, kifejezve, hogy a nagyvárosban is megőrizték a szülőfaluk sajátosságát.

Az egyik csoportban az öreg Pap Mózes bácsi búcsúzóra nyújtotta kezét, mindenkinek valami kedves szót mondva. S mint minden alkalommal tenni szokta, dr. Kovács Istvánhoz így szólt:

— Jössz-e öcsémuram?

A kérdézet intett, búcsút vett ő is s ketten elindultak. Mózsi bácsi aprókat lépdelt, de igyekezett s a fiatal is alkalmazkodni próbált. Így tették meg minden vasárnap az utat. A fehér szakállú öreg s a még fiatal ember igaz, jó barátok voltak. Csodálták is az emberek ezt a barátságot, pedig könnyen érthető alapja a mindkettőjük részéről való alkalmazkodni akarás volt.

— No, Mózsi bátyám, ma sem énekelt senki. — vetette fel a régi kérdést a fiatal presbiter.

— Nem bizony — hagyta helyben az öreg s tekintetében sok lett a szomorúság. Nagyot hallgattak, látszott arcukon, hogy komolyan bántja őket ez a kérdés. Csak nagysokára törte meg Kovács István a csendet.

— A presbitériumból is csak hárman voltunk templomban. Bezzeg Árkoson tömött sorban ültek a presbiterek s jó példával járva énekeltek. Emlékszem, Barabás Áront is azért választották ki a presbitériumból, mert nem járt templomba. Otthon kötelesség volt a templomba járás, itt pedig szólni se lehet érte.

Az öreg megállt. Mondani akart valamit, de csak a kezével legyintett egy súlyosat.

— Én sem merek már énekelni, Mózsi bácsi, az emberek úgy csodálkoznak, mintha rosszat tennék, ha a hangomat hallják. A hívek úgy viselkednek, mintha nem az ősi templomokban tanulták volna az éneklést. Ugy látszik, hogy a nagyváros egészen elpusztítja a lelkeket. Jobb ennek a népnek otthon, mert csak úgy van ereje.

Az öregből hosszas vívódás után mégis kitört a szó:

— Öcsémuram — szólította rendes szokás szerint a fiatalabbat — még el sem mondtam a multkori gyűlés dolgait. Arról beszélek — fűzte bele magyarázóan — amelyen betegséged miatt nem valál jelen. Hát Pál Simon atyánkfia eléhozta ezt az éneklési dolgot s igen akkurátusan tevő megindítványát, mely szerint tétessék kötelezővé minden presbiter atyafi részére az istentiszteleten való jelenlétel s az éneklés. Egy cseppet meg is döbbenetek erre a hangra, de az indítványtevő dicsérése után többen kifejtették, hogy a városi embernek vasárnap is dolga lévén hivatalával, a kérdés kötelező voltának elhatározása nem lehetséges.

Régen beszélt ennyit Mózsi bácsi egyfolytában

s látszott, hogy a fiatal barátnak elmondott szavak után nagy tehertől mentesült.

— Hát akkor hiába akarnám én is elmondani a gyűlésen. — jegyezte meg Kovács István. — Simon megelőzött s neki sem sikerült.

— Ott már hiába tennéd — fordult szembe véle az öreg — de figyelj rám, mert én mondnanék valamit.

Ugy figyelt a fiatal presbiter, mint gyermek a mesemondóra. Az öreg pedig vetette a magot olyan lelkesen, mint az a gazda, aki tudja, hogy jó földbe vet.

— A papot megkérjük, hogy vasárnap az éneklésről prédikáljon. Pál Simont is magunkmellé véve hárman énekelni fogunk, mintha Árkoson tett volna le hirtelenében a jó Isten. A pap, a kántor s mi hárman többre megyünk, mint a sok közömbös ember a hallgatással.

— Mózsi bácsi — ujjongott Kovács István — a fiamat is elhozom, megtanítottam minden éneket neki — megölelte az öreget — csak erre a szóra vártam, — szeme könnyes lett — az Isten is megáldja Mózsi bácsi drága, így lesz? — aztán halkabban, de határozottan fejezte be — ezt tesszük, a fiamért!

... Az istentisztelet a pap és a hívők közös cselekménye. Két részből tevődik össze: a homiliából és a liturgiából. Amit most végzek, ez a homilia. A liturgia az, amit ti atyámfiai beszédem után tenni fogtok. Az unitárius istentiszteletnek mindkettő fontos része. Ha bármelyik hiányzik, akkor színtelen, fénytelen az istentisztelet. De ha nem énekeltek, akkor nem vesztek részt az istentiszteletből.

Lelkesen beszélt a pap.

Kovács István szeme végigjár a gyülekezeten. Vajjon lesz-e hatása a vállalkozásnak? Együtt ülnek ők hárman s a fia is itt van. Sikerülnie kell, mert különben megszakad a szíve. A hívek is mintha másképpen néznének most a papra, mindenki figyel szavára. Már beszéde végén jár.

... A „Szívemet Hozzád emelem” kezdetű énekünk ősi örökségünk. Apáink áhitattal énekeltek erdélyi templomaink fehér falai közt. Ezzel táplálták hitüket s ez a hit tartotta meg őket. Atyámfia! Késői unoka! Zendüljön ajkadon az ének, s legyen számodra erősítőül: hitedben, terveidben. Érezd, hogy templomban vagy s lelked egén nyíljék meg a fellegek tömege magadra talált boldog virradatul. Amen...

Még visszacsengtek a hangok, még mozdulatlanok voltak az arcok, mikor felharsant az orgona. Feszült volt a hangulat. Vagy meghasadnak a közöny fellegei, vagy örök ború üli meg a lelkeket.

A kis társaság már alig várta az előjáték végét. A pap rájuk nézett biztatón. Az orgonajáték egy pillanatra megszakadt, hogy aztán teljes erővel zendüljön a zsoltár: „Szívemet Hozzád emelem”.

Szép tisztán csengett a kántor hangja s ők négyen belevágtak. Mózsi bácsi tempósan, öregesen, a két fiatal presbiter lelkesen s a kis Kovács Pista

még a szemét is behúnyva énekelt... Csak két sort énekeltek el, mikor hátulról is felcsendült egy szép, mély hang, egy harisnyás székely ajkáról. Aztán jobbról jött egy bátortalan női hang, majd mind több és több szomjas ember sodródott bele. A végén még Pálffy Dénes, a nagyothalló koldus ember is égre függesztett szemmel mozgatta száját. „Azok pironkodjanak, akik hitetlenül élnek”...

Az ének hangjaiban, szavakba foglalatlanul benne volt egy hazáját vesztett, de hitét megtalált nép minden élménye.

Kovács István megfogta a Mózsi bácsi és a fia kezét. Három nemzedék összeforrott testvériségéből fakadt az ének: „...Lelkem ezen kiontom, És szent házad óhajtom, Hol a hívek seregében, Örvendek szép éneklésben.”

Ragyogott a szemük. Az egész gyülekezet messzelátón nézett. Talán mindenki a maga faluját látta, amint vasárnap délelőtt kifelé tartanak a templomból.

Mindenki arra várt, hogy valaki megtörje a jeget, hogy valaki énekbe kezdjen s az ének lelkesen csendült fel minden ajkon. Elfelejtették, hogy már húsz esztendeje élnek távol a falujuktól. Ma otthon volt mindenki. Mózsi bácsi a régi rektori házban járt, Kovács István az alvégi kisházban, fia nagyanyját kereste, kit csak szóból ismert. A harisnyás székely vigaszt talált menekült sorsára. Vagy Kálnokon, vagy Bölönben, vagy Székelyszentmihályon, vagy Marostordában, de mindenki otthon járt.

Azóta járnak haza — templomukba — a nagy város fáradt lakói megnyugvást keresni. Zeng az ének lelkesen, száll a lélek emlékezőn, kis falvak álmokban visszatérő, fehérre meszelt templomán át Istenhez: „Szívemet Hozzád emelem...”

Kereki Gábor.

Törvényismeret.

Az egyházi törvények ismerete és az egyházi törvények szellemében való gondolkodás nélkül a felmerülő kérdésekhez szakszerűen hozzászólni nem lehet. Egyéni elgondolások, ötletek hangzanak el bőségesen, azonban az egyház közjavának szolgálása megköveteli, hogy a fórumon szónoklók legalább a közismert tételes törvényeket ismerjék.

Azt lehetne minimális erkölcsi követelményként felállítani, hogy a felmerült kérdéshez irányítólag hozzászólni akarókban legyen annyi önkritika, hogy a vonatkozó egyházi szabályokat megismerjék.

Az 1661 : IV. 7-én tartott zsinat azt határozta volt, hogy a papok a Disciplina Ecclesiastica-t szerezzék meg, olvassák és tanulmányozzák.

Ma ezt az egyházi törvények tekintetében az egyházi tanácsosokra nézve kellene elrendelni.

(t. gy.)

Hirek.

BŐJTI ISTENTISZTELETEKET tartunk a Koháry-utcai templomban március hó 2-től kezdődően minden vasárnap d. u. 6 órakor. Az utolsó bőjti istentisztelet virágvasárnapján lesz.

Az Unitárius Konferenciás Tábor idei téli konferenciájának idejét és helyét kénytelen volt megváltoztatni. Ez alkalommal ugyanis folyó év február hó 22-én, 23-án és március hó 1-én délután 5 órakor tartja meg a Koháry-u. lelkészi irodában téli konferenciáját. A konferencia tárgya: „Hogyan védem hitemet másvallásúak között.” Előadók: Perédi György szerkesztő, Szabóné Weres Jolán író, Gvidó Béla sajtóügyi előadó és lapszerkesztő. Az utolsó napon tartják összefoglaló előadásait Barabás István és Szent-Iványi Sándor lelkészek. — A konferenciát teaestéllyel zárjuk be. — Mindezekre az alkalmakra 14 éven felül mindenkit szívesen lát az Unitárius Konferenciás Tábor Intéző Bizottsága.

A Heltai Gáspár Bibliakörben tovább folyt a bibliamagyarozat. Január 9-én Szent-Iványi Sándor v. teológiai tanár, 16-án az ő betegsége miatt, Józsan Miklós püspöki vikárius, február 6-án újból Szent-Iványi Sándor tartott bibliamagyarozatot. A legközelebbi órák: február 27-én lélektani előadást, március 6-án bibliamagyarozatot és 20-án lélektani előadást tart Szent-Iványi Sándor. Mindenkit szívesen lát és vár a Heltai Gáspár Bibliakör vezetősége.

Ferenc József központi missziói lelkészt az E. K. Tanács 27—1941. sz. határozatával a főhatóság 1941. évi február hó 1-től, további intézkedésig, Kolozsvárra központi szolgálatra rendelte be, dr. Mikó Lőrinc lemondott egyházi titkár munkaköre egyrészenek helyettesítésére.

Egyházi pótadó kivetését határozta el az 1940. évi december hó 15-én tartott egyházközségi közgyűlés. A pótadó az 50 éves Koháry-utcai templom festési költségeinek fedezésére szolgál. Kivetési módjára vonatkozóan elhatározott, hogy a 10 pengőn aluli adózók 10%-át, az ennél többet fizetők pedig adójuk 20%-át fizetik erre a célra.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület február hó 18-án, kedden este fél 10 órai kezdettel rendezi a Baross Szövetség összes termeiben (VIII., Múzeum-u. 17.) hagyományos bálját. Meghívók az egyesület helyiségében szerezhetők be, d. u. 6—8-ig (IX., Högyes Endre-u. 3. T.: 380—088.)

Unitárius Teát rendez az egyesület, március hó 2-án, vasárnap este 8—12-ig, a Tisztviselő Kaszinó dísztermében. Ugy a bál, mint a tea jövedelme a diáksegélyezés célját szolgálja.

Bölöni Farkas Sándor Iparosok és Kereskedők Köre február hó 16-án délelőtt 10 órakor, a Misszió Ház gyülekezeti termében rendkívüli közgyűlést tart, melyre tagjait és az érdeklődőket ezúton hívja meg az elnökség nevében Birtalan elnök.

Haloitaink. Özv. Szent-Iványi Sándorné, Maros-Torda megye néhai árvaszéki elnökének özvegye, született Warnhelmi Wiedemann Emilia, 1941 január 20-án hosszas szenvedés után elhunyt. Lapunk szerkesztője az elhunytban édesanyját gyászolja. — Lőrincz Györgyné sz. Máté Róza 80 éves, — Bálint János 16 éves — Zöllner Istvánné sz. Köntés Ráchel 80 éves, Ormai Kálmán a kolozsvári egyházközség örökös presbitere 79 éves, — vitéz Csiky Ferenc 59 éves, — dr. Antonya Sándorné sz. Lachenmayer Margit 30 éves korukban elhunytak. Emléküket szeretettel őrizzük!

Házasságot kötöttek: Ilkei Hajós József unitárius és Szinok Mária r. k. — Égeni Attila unitárius és Lumnitzer Erzsébet evang. — Tóth László r. k. és Kolonics Ilona r. k. — Hegedüs Gyula r. k. és Fekete Erzsébet unitárius.

A leventék templomlátogatásáról intézkedik az alábbi miniszteri rendelet. (Kivonat a M. Kir. Honvédelmi miniszternek 70.000—eln. h. kiv. kik. — 1940. H. M. számú rendeletéből.) 23. §. Vallási kötelezettségek. (1) A leventék vasárnapon és ünnepnapon kötelesek vallásfelekezetük istentiszteletén résztvenni. Ennek a kötelezettségnek a teljesítését a vallásfelekezetek lelkészei (papjai) ellenőrzik. (2) Ha valamelyik egyház lelkésze (papja) a leventeparancsnokkal kötött megállapodás értelmében vásár- és ünnepnapon a leventék részére megállapított helyen és időben istentiszteletet tart, a levente parancsnok az illető felekezethez tartozó iskolán kívüli leventéknek erre az istentiszteletre zártrendben való vezetéséről a helyi viszonyoknak megfelelően gondoskodik. (3) Minden év tavaszán a szokásos (húsvéti) időben a leventéket, lehetőleg egyik foglalkoztatási napon, a kiképzésre szánt idő alatt, vallásfelekezetük szerint gyónásra és áldozásra, illetőleg csendes órákra és úrvacsora vételére kell vezetni. Ezeknek idejét a levente parancsnok az illetékes lelkésszel (pappal) egyetértésben állapítja meg. Az iskolai levente ifjúság ezt a vallási kötelezettséget, valamint a (2) bekezdésben szabályozott kötelezettséget iskolájának ifjúságával együtt teljesíti.

Lelkészi nyugdíjalapra 1940. december hó folyamán kegyes adományait a következő buzgó atyánkfiai voltak szívesek beküldeni: Klein Géza 20 P, dr. Nagy György (esk.) 15 P, Csatkai Jenő, Sopron 5 P, Dietz Miklós, Nyiregyháza és özv. Pongrácz Béláné 3—3 P, özv. Móricz Ferencné, Benedek Marcell, dr. Surányi Ede, ifj. Székely Sándor és Barabás Irma 2—2 P, B. Páll Mária és Kádár Ferenc 1—1 P. Összesen 58, azaz Ötvennyolc pengő. Mely összeg újévtől kezdve az Országos Központi Hitelszövetkezetben (V., Nádor-u. 22.) folyószámlánkon kamatozik a szent cél javára. Az OKH csekkszámolója: 8486. Ezzel a jelzéssel bianco csekk-lapon is be lehet küldeni a kegyes adományokat az „Unitárius Lelkészi Nyugdíjintézet” javára. Buzgó atyánkfiai fogadják az egyház hálás köszönetét. Az 1927-ben megindított gyűjtés összes eredménye: 1940. dec. 31-én, 17.211.86 pengő. Ez az összeg szá-

munkhoz képest, 13 év alatt is elég tekintélyes. — Adja Isten, hogy továbbra is lobogjon szíveinkben a vallásos buzgóság lángja s lelkesítsen minket ügyünk érdekében további önzetlen áldozatra. Hitrokoni szíves üdvözléssel: Józán Miklós püspöki vikárius.

Az Unitárius Nőszövetség 1940. évi karácsonyi akciójának számadása és a befolyt adományok nyugtázása.

a) *Bevételek:* December 7-iki hangverseny jövedelme 114.90 P, Karácsonyi vásár jövedelme 141.80 P, Gyűjtés, adomány 1268.68 P. Összesen 1535.38 P.

b) *Kiadások:* Vegyes kiadások 445.03 P, Segélyek 851.— P, A Brassai Sámuel ifjúsági egyesület reggeli akciójára 200.— P. Összesen: 1496.03 P, maradvány: 39.35 pengő.

A számadást megvizsgálták özv. Kiss Jenőné, Sigmond Sándorné, mint pénztárvizsgálók és Nyiredy Erzsébet, mint pénztári ellenőr. — A részletes számadás összes mellékleteivel megtekinthető február hó egész folyamán az Unitárius Nőszövetség pénztárosánál, Barabás Istvánnénál.

I. Nyugtázás:

A december 7-én tartott hangverseny jövedelme: Vértés Jenő 10 P, Józán Miklósné 6 P, Lawner Károlyné, Bauer Imréné, dr. Mikó Ferencné, dr. Szent-Iványi József 5—5 P, Vidor Ruppert Miksáné, Sigmond Sándor 3—3 P, dr. Zsakó Gyula, Häutler Ferencné, özv. Ráduly Jánosné, özv. Fábry Edéné, Zsigmond Lőrinc, Bokor Dezsőné, dr. Tauffer Béláné, dr. Zsakó Andor, Kisbalázs Károlyné, Csiki Pálné, dr. Dániel Áronné, Ferencz Józsefné, dr. Csiki Gáborné, Kovács Kálmán, v. Nyiredy Gézné, dr. Bródy László, Bencze Béláné, dr. Halász Jánosné 2—2 P, dr. Benczédi Lászlóné, Belovány Istvánné, Merész Károlyné, Hegedüs Gyuláné, özv. Schey Ernőné, Rédiger Károly, Dimény Lajos, Rónay Gézné, Szalay cég, Barabás Istvánné, Koltai Benőné, Kozma Sári, Kéry András, dr. Pataky Ferencné, Berde Lajosné, Dimény Mózes, Hegedüs Irma, dr. Zsakó István, Nagy Kató, Péterffy Júlia, Ujvári László, Németh Ernő, dr. Kovácsi Ferencné, Pásztélyi Vilmos, dr. Veres Pál, Szent-Iványi Sándorné, Zoltán Sándor, Polgár Margit, özv. Nyiredy Jenőné, Nyiredy Erzsébet, Bodó Elekné, dr. Mikó Lajos, dr. ifj. Kozma Jenő, S. Nagy Lászlóné, Iván Margit 1—1 P, Varga Istvánné 1.20 P, Huszár Teréz 50 f, Kaposi Mária 20 f, összesen 114.— P.

II. Adományok:

1. *Közvetlen a Nőszövetség pénztárába:* N. N. 200 P, TÉBE 100 P, Lawner Károlyné, dr. Halász Jánosné 50—50 P, dr. Pataky Ferencné, K. Nagy Béla, Fonó Ernőné 20—20 P, N. N. Barabás Istvánné, Dimény Lajos, Dimény Mózes, ifj. Józán Miklós, Gáthy Fülöpné, dr. Abrudbányay Zoltán, Józán Miklós és neje, Vidor Ruppert Miksáné, Józán Dezső, özv. Kiss Jenőné, Benes Vincéné, Jordán Viktorné, Bokor Dezsőné, dr. Szent-Iványi József, Rovó Aladárné 10—10 P-t, Pongrácz Vilma 8 P, Kisgyörgy Sándor, Rédiger Károly, özv. Nyirő Gézné, Lőrincz Dénes, Fodor Béla, Polgár Lipótné, özv. Fürst Ödönné, Sigmond Sándorné, Barabás Irma, dr. Lőrincz Ákosné, Krammer Józsefné, K. Nagy Lóránd, dr. Tóth György 5—5 P-t, Rónai Gézné, Péterffy Júlia, Jukl Károlyné, Erős Istvánné, Ferenczy Istvánné, v. Nyiredy Gézné, 4—4 P-t, Pongrácz Pálné, Szent-Iványi Sándorné, Majoros Mihályné, Lovász Mártonné, dr. Csomor Béláné, özv. Péter Jánosné, Beke Mózesné, Belovány Istvánné 2—2 P-t, Todor Lajosné 1 P. Összesen 734.— P. (A cukorkacsomagot 5—5 P-vel megváltották: özv. Ráduly Jánosné, özv. Jakobi Fülöpné és Koltai Benőné.) (Folyt. köv.)

A budapesti unitárius egyházközség Kebli Tanácsa 1941. március 7-én, pénteken d. u. 6 órakor a Tanácsteremben

évnegyedi rendes ülést

tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk. Budapest, 1941. február 7.

dr. Kozma Jenő s. k.
gondnok.

Józan Miklós s. k.
lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Ima-bibliaolvasás. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyvhitelesítők. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Jelentés az 1941. január 12-én Kolozsvárt tartott rendkívüli Egyházi Főtanácsról. 6. Jelentés dr. Boros György ny. püspök elhunytáról. 7. Zárszámadások az 1940. évről: a) Folyó pénztár. b) Alapok és alapítványok. c) Bérházak. 8. Nevelésügyi bizottság jelentése. 9. Gazdasági bizottság jelentése. 10. Lelkeszi állásoknak megfelelő kategóriákba való beosztására tervezet. 11. Időközben érkező ügyek. 12. Indítványok (írásban — előre).

NB! Nevelésügyi Bizottság: Febr. 28. (péntek) d. u. 6 óra. Gazdasági Bizottság: Március 5. (szerda) d. u. 6 óra.

Gyűlések időpontját fali naptárunkban jegyezzük elő takarékosági szempontból.

A budapesti unitárius egyházközség 1941 március 15-én (szombat) d. e. 10 órakor a templomban tartja

évi rendes közgyűlését,

melyre egyházunk minden kepefizető tagját szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1941. február 15.

dr. Kozma Jenő s. k.
gondnok.

Józan Miklós s. k.
lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. D. e. 9 órakor „Nemzeti ünnep”. A szolgálatot végzi Barabás István lelkész. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyvhitelesítők. 4. Elnökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Lelkeszi évi jelentés. 6. Zárszámadás az 1940-ik évről. 7. Általános tisztújítás. 8. Kebli Tanács egyharmada kilép: régiek és újak beválasztása. 9. Kebli Tanács által jóváhagyásra átutalt ügyek. 10. Lelkeszi állásoknak megfelelő kategóriákba való beosztására

Istentiszteleti sorrend 1941. márc. hóban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	2, 9, 16, 30	d. e. 9	Szent-Iványi S.
" "	15	" "	Barabás István
" "	R 23	" "	Csifó Nagy László
" "	2, 16	d. e. 11	Barabás István
" "	30	" "	Barabás István
" "	9, 23	" "	Józan Miklós
" "	2,	este 6	Barabás István
" "	9,	" "	Józan Miklós
" "	16	" "	Dr. Csiki Gábor
" "	23	" "	Pethő István
" "	30	" "	Szent-Iványi S.
IX, Högyes Endre-u. 3. (Nisszlóházi)	2, 9,	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	30	" "	" "
(Rákos-utca)	15, 23,	" "	Székely Gyula
" "	16	" "	Józan Miklós
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. Imaház	2	d. u. 4	dr. Csiki Gábor
" "	16	" "	Székely Gyula
C) Pestkörnyéken:			
Csepel			
Templom-u. iskola	9	d. e. 11	Pethő István
Kispest Hungária-u. isk.	9, 16	" 9	" "
Pestszenterzsébet			
Erzsébet-u. iskola	23	" 9	" "
Pestszentlőrinc	2, 9, 15	d. e. 11	" "
Unitárius templom	16, 23, 30	" "	" "
Rákospalota			
MÁV telepi iskola	2	d. u. 4	Székely Gyula
Sashalom Kossuth-téri isk.	9	d. u. 4	Székely Gyula
D) Vidéken:			
Debrecen, unit. templom	2	d. e. 10	Józan Miklós
" "	15	" "	dr. Csiki Gábor
Dunapataj	2, 9, 15,	d. e. 10, d. u. 3	Kereki Gábor
Polgárdi unit. templom	16, 30	" "	Kereki Gábor
" "	23	d. e. 11	Kereki Gábor
Biblia magyarázat:			
6 és 20-án este 7 órakor. Szent-Iványi Sándor.			

benyújtott tervezet jóváhagyása. 11. Időközben érkező ügyek. 12. Indítványok (írásban — előre).

NB! Szavazati jogát a közgyűlésen csak az az atyánkfia gyakorolhatja, aki nyugtával igazolja, hogy hátralékos egyházi adóját 1940. december 31-ig kiegyenlítette.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Szent-Iványi Sándor
Felelős kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4—P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cim :